HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

24 noiembrie 2011 *

În cauza C-404/09,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 226 CE, introdusă la 20 octombrie 2009,

**Comisia Europeană**, reprezentată de doamna D. Recchia, precum și de domnii F. Castillo de la Torre și J.-B. Laignelot, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

**Regatului Spaniei**, reprezentat de doamna N. Díaz Abad, în calitate de agent, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârât,

* Limba de procedură: spaniola.

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, doamna A. Prechal (raportor), domnul K. Schiemann, doamna C. Toader și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 28 iunie 2011,

pronunță prezenta

**Hotărâre**

1 Prin intermediul cererii introductive, Comisia Comunităților Europene solicită Curții să constate că:

— prin autorizarea exploatațiilor miniere de suprafață „Fonfría", „Nueva Julia" și „Ladrones" fără a condiționa acordarea autorizațiilor aferente de realizarea unei evaluări care să permită identificarea, descrierea și evaluarea în mod adecvat a efectelor directe, indirecte și cumulative ale proiectelor de exploatare minieră de suprafață existente,

Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 2 și 3, precum și al articolului 5 alineatele (1) și (3) din Directiva 85/337/CEE a Consiliului din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului (JO L 175, p. 40, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 174), astfel cum a fost modificată prin Directiva 97/11/CE a Consiliului din 3 martie 1997 (JO L 73, p. 5, Ediție specială, 15/vol. 3, p. 254, denumită în continuare „Directiva 85/337 modificată”;

— începând din anul 2000, data desemnării ariei „Alto Sil” drept arie de protecție specială (denumită în continuare „APS”), în temeiul Directivei 79/409/CEE a Consiliului din 2 aprilie 1979 privind conservarea păsărilor sălbatice (JO L 103, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 77), astfel cum a fost modificată prin Directiva 97/49/CE a Comisiei din 29 iulie 1997 (JO L 223, p. 9, denumită în continuare „Directiva păsări”),

— prin autorizarea exploatațiilor miniere de suprafață „Nueva Julia” și „Ladrones” fără a condiționa acordarea autorizațiilor aferente de realizarea unei evaluări adecvate a efectelor potențiale ale proiectelor menționate și, în orice caz, fără a îndeplini condițiile care permit realizarea unui proiect, în pofida riscului pe care proiectele citate anterior le prezintă pentru cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*), care constituie una dintre bogățiile naturale care au motivat clasarea „Alto Sil” drept APS, și anume lipsa unor soluții alternative, existența unor motive cruciale de interes public major și comunicarea către Comisie a măsurilor compensatorii necesare pentru a garanta coerența globală a sistemului Natura 2000 și

— prin neadoptarea măsurilor necesare pentru a evita deteriorarea habitatelor, inclusiv a celor ale speciilor, precum și perturbările semnificative pentru cocoșul de munte, a cărui prezență în sit a determinat desemnarea APS menționate, cauzate de exploatațiile miniere „Feixolín”, „Salguero-Prégame-Valdesegadas”, „Fonfría”, „Ampliación de Feixolín” și „Nueva Julia”,

Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit, în ceea ce privește APS „Alto Sil", obligațiile care îi revin în temeiul articolului 6 alineatele (2)-(4) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și de floră sălbatică (JO L 206, p. 7, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 109, denumită în continuare „Directiva habitate") coroborat cu articolul 7 din aceeași directivă;

— prin neadoptarea, începând cu luna ianuarie 1998, în privința activității miniere a exploatațiilor „Feixolín", „Salguero-Prégame-Valdesegadas", „Fonfría" și „Nueva Julia", a măsurilor necesare pentru protejarea interesului ecologic pe care situl „Alto Sil", propus drept sit de importanță comunitară (denumit în continuare „SIC"), în temeiul Directivei habitate, îl prezintă, Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit, în privința sitului propus „Alto Sil", obligațiile care îi revin în temeiul directivei amintite, conform interpretării din Hotărârea din 13 ianuarie 2005, Dragaggi și alții (C-117/03, Rec., p. I-167), precum și din Hotărârea din 14 septembrie 2006, Bund Naturschutz in Bayern și alții (C-244/05, Rec., p. I-8445);

— începând cu luna decembrie 2004,

— prin autorizarea activităților miniere de suprafață (în cazul exploatațiilor „Feixolín", „Salguero-Prégame-Valdesegadas", „Fonfría" și „Nueva Julia") susceptibile să aibă efecte semnificative asupra bogățiilor naturale care au determinat desemnarea „Alto Sil" ca SIC fără a evalua în mod adecvat efectele potențiale ale acestor activități și, în orice caz, fără a îndeplini condițiile care permit realizarea unui proiect în pofida riscului pe care acestea le prezentau pentru bogățiile naturale, și anume lipsa unor soluții alternative, existența unor motive cruciale de interes public major și comunicarea către Comisie a măsurilor compensatorii necesare pentru a garanta coerența globală a sistemului Natura 2000 și

— prin neadoptarea pentru aceste proiecte a măsurilor necesare pentru a evita deteriorarea habitatelor, inclusiv a celor ale speciilor, precum și perturbările cauzate speciilor de exploatațiile „Feixolín", „Salguero-Prégame-Valdesegadas", „Fonfría", „Nueva Julia" și „Ampliación de Feixolín",

Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit, în ceea ce privește SIC „Alto Sil", obligațiile care îi revin în temeiul articolului 6 alineatele (2)-(4) din Directiva habitate.

**Cadrul juridic**

*Directiva 85/337 modificată*

2 În conformitate cu articolul 2 alineatul (1) din Directiva 85/337 modificată:

„Statele membre adoptă toate măsurile necesare pentru a asigura că, înaintea acordării autorizației, proiectele care ar putea avea efecte importante asupra mediului, în temeiul, *inter alia*, al naturii, al dimensiunii și al localizării lor, sunt supuse unei cereri de autorizare și unei evaluări a efectelor lor. Aceste proiecte sunt definite la articolul 4."

3 Articolul 3 din respectiva directivă prevede:

„Evaluarea impactului asupra mediului identifică, descrie și evaluează într-o manieră corespunzătoare, în funcție de fiecare caz și în conformitate cu articolele 4-11, efectele directe și indirecte ale unui proiect asupra următorilor factori:

— oameni, faună și floră;

— sol, apă, aer, climă și peisaj;

— bunuri materiale și patrimoniu cultural;

— interacțiunea dintre factorii menționați la prima, a doua și a treia liniuță."

4 Articolul 4 alineatul (1) din Directiva 85/337 modificată precizează că „[s]ub rezerva articolului 2 alineatul (3), proiectele enumerate la anexa I se supun unei evaluări în conformitate cu articolele 5-10".

5 Anexa I la Directiva 85/337 modificată cuprinde lista cu proiectele care intră sub incidența articolului 4 alineatul (1) menționat. Astfel, punctul 19 din această anexă vizează „cariere[le] și exploatări[le] miniere în carieră unde suprafața amplasamentului depășește 25 ha sau, pentru extracția turbei, 150 ha".

6 În ceea ce privește celelalte tipuri de proiecte, articolul 4 alineatul (2) din această directivă prevede:

„Sub rezerva articolului 2 alineatul (3), pentru proiectele enumerate la anexa II, statele membre stabilesc

(a) pe baza unei analize de caz

sau

(b) pe baza pragurilor sau a criteriilor fixate de statul membru, dacă proiectul trebuie supus unei evaluări în conformitate cu articolele 5-10.

Statele membre pot decide aplicarea ambelor proceduri prevăzute la literele (a) și (b).

[...]"

7 Printre proiectele care intră în domeniul de aplicare al articolului 4 alineatul (2) din această directivă, punctul 13 din anexa II la directiva menționată indică „[o]rice modificare sau extensie a proiectelor menționate la anexa I sau la anexa II, deja autorizate, executate sau în curs de executare, care poate avea efecte negative semnificative asupra mediului".

8 Articolul 5 din Directiva 85/337 modificată prevede:

„(1) În cazul proiectelor care, în temeiul articolului 4, trebuie supuse unei evaluări a impactului asupra mediului, în conformitate cu articolele 5-10, statele membre adoptă măsurile necesare pentru a asigura că întreprinzătorul furnizează, într-o formă corespunzătoare, informațiile precizate la anexa IV, în măsura în care:

(a) statele membre consideră că informațiile sunt relevante pentru un anumit stadiu al procedurii de autorizare, în funcție de caracteristicile specifice ale unui proiect dat sau ale unui tip de proiect sau de elementele de mediu care ar putea fi afectate;

(b) statele membre consideră că, în mod normal, i se poate solicita unui întreprinzător să reunească aceste informații, ținând seama, *inter alia*, de cunoștințele și de metodele de evaluare existente.

[...]

(3) Informațiile pe care trebuie să le furnizeze inițiatorul în conformitate cu alineatul (1) includ cel puțin:

— o descriere a proiectului, incluzând informații referitoare la locul, concepția și la dimensiunile acestuia;

— o descriere a măsurilor preconizate pentru a evita, a reduce și, dacă se poate, a remedia efectele negative importante;

— datele necesare pentru a identifica și a evalua principalele efecte pe care proiectul ar putea să le aibă asupra mediului;

— un plan al principalelor alternative studiate de întreprinzător și o expunere a principalelor motive care stau la baza alegerii sale, ținând seama de efectele asupra mediului;

— un rezumat nontehnic al informațiilor menționate la liniuțele anterioare.

[...]"

9 Anexa IV la Directiva 85/337 modificată precizează informațiile care trebuie furnizate în temeiul articolului 5 alineatul (1) din această directivă:

„(1) Descrierea proiectului, care să cuprindă, în special:

— o descriere a caracteristicilor fizice ale întregului proiect și cerințele în materie de utilizare a terenului în cursul fazelor de construcție și funcționare;

— o descriere a principalelor caracteristici ale procedeelor de fabricație, de exemplu, natura și cantitatea materialelor utilizate;

— estimarea, în funcție de tip și de cantitate, a reziduurilor și a emisiilor potențiale (poluarea apei, a aerului și a solului, zgomot, vibrații, lumină, căldură, radiații etc.) rezultate din desfășurarea proiectului propus.

(2) După caz, un plan al principalelor alternative studiate de către întreprinzătorul proiectului și o prezentare a principalelor motive care susțin alegerea lui, luând în considerare efectele asupra mediului.

(3) Descrierea elementelor de mediu care ar putea fi afectate în mod semnificativ de către proiectul propus, cuprinzând, în special, populația, fauna, flora, solul, apa, aerul, factorii climatici, bunurile materiale, inclusiv patrimoniul arheologic și arhitectural, peisajul și relațiile dintre toți acești factori.

(4) Descrierea efectelor semnificative pe care proiectul propus le poate avea asupra mediului și care rezultă din:

— existența proiectului;

— utilizarea resurselor naturale;

— emisiile de poluanți, crearea fenomenelor nocive și eliminarea deșeurilor,

precum și descrierea de către întreprinzător a metodelor de estimare folosite pentru evaluarea efectelor asupra mediului.

(5) Descrierea măsurilor preconizate pentru prevenirea, pentru reducerea și, dacă este posibil, pentru compensarea oricăror efecte nefavorabile asupra mediului.

(6) Un rezumat nontehnic al informațiilor furnizate în rubricile menționate anterior.

(7) Prezentarea oricăror dificultăți (deficiențe tehnice sau lipsa cunoștințelor profesionale) întâlnite de către întreprinzătorul proiectului la sintetizarea informațiilor necesare."

10 Cu privire la noțiunea „descriere" de la punctul 4 din anexa IV menționată, se arată că „[a]ceastă descriere ar trebui să cuprindă efectele directe și toate efectele indirecte, secundare, cumulative, pe termen scurt, mediu și lung, temporare și permanente, pozitive și negative ale proiectului."

*Directiva păsări*

11 Articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări prevede că statele membre clasifică drept APS cele mai adecvate teritorii pentru protecția speciilor de păsări menționate în anexa I la directiva amintită și a păsărilor migratoare.

12 Anexa I la Directiva păsări vizează, între altele, cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*).

13 Articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva păsări aduce precizări în legătură cu protecția de care beneficiază APS:

„Cu privire la zonele de protecție menționate anterior la alineatele (1) și (2), statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru a evita poluarea sau deteriorarea habitatelor sau orice alt efect negativ asupra păsărilor, atât timp cât acestea au relevanță în contextul obiectivelor prezentului articol."

*Directiva habitate*

14 Potrivit celui de al șaselea considerent al Directivei habitate, „pentru a menține sau a readuce habitatele naturale sau speciile sălbatice de importanță comunitară la un stadiu corespunzător de conservare, trebuie desemnate arii speciale de conservare, astfel încât să se creeze o rețea ecologică europeană coerentă, conform unui program bine stabilit".

15 Al șaptelea considerent al aceleiași directive are următorul cuprins:

„[…] toate ariile desemnate, inclusiv cele clasificate în prezent sau de acum înainte ca arii de protecție specială în conformitate cu Directiva [păsări] vor trebui incluse în rețeaua ecologică europeană coerentă;".

16 Al zecelea considerent al Directivei habitate precizează: „orice plan sau program care ar putea afecta în mod considerabil obiectivele de conservare

a unui sit desemnat sau care urmează să fie desemnat trebuie evaluate cu mare atenție”.

17 Articolul 3 din Directiva habitate prevede:

„(1) Se instituie o rețea ecologică europeană coerentă, care să reunească ariile speciale de conservare, cu denumirea de Natura 2000. Compusă din situri care adăpostesc tipurile de habitate naturale enumerate în anexa I și habitatele speciilor enumerate în anexa II, această rețea permite menținerea sau, după caz, readucerea la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală a tipurilor de habitate naturale și a habitatelor speciilor respective.

Sistemul Natura 2000 va include arii speciale de protejare clasificate de statele membre în temeiul Directivei [păsări].

(2) Fiecare stat membru contribuie la punerea în aplicare a sistemului Natura 2000 proporțional cu gradul de reprezentare a tipurilor de habitate naturale sau a habitatelor speciilor prevăzute la alineatul (1) pe teritoriul său. În acest sens, fiecare stat membru desemnează anumite situri, în conformitate cu articolul 4, ca arii speciale de conservare, ținând seama de obiectivele stabilite la alineatul (1).

[...]”

18 Articolul 4 din directiva menționată prevede:

„(1) Pe baza criteriilor stabilite în anexa III (Etapa 1) și a informațiilor științifice pertinente, fiecare stat membru propune o listă de situri de pe teritoriul său, indicând, pentru fiecare dintre ele, tipurile de habitate naturale din anexa I și speciile indigene din anexa II adăpostite de respectivul sit. [...]

Lista este transmisă Comisiei în termen de trei ani de la notificarea prezentei directive, însoțită de informații despre fiecare sit. [...]

(2) Pe baza criteriilor stabilite în anexa III (Etapa 2) și, atât în cadrul fiecăreia dintre cele cinci regiuni biogeografice prevăzute la articolul 1 litera (c) punctul (iii), cât și al ansamblului teritoriului prevăzut la articolul 2 alineatul (1), Comisia stabilește, prin acord cu fiecare stat membru, un proiect de listă a [SIC], pornind de la listele întocmite de statele membre și punându-le în evidență pe acelea care adăpostesc unul sau mai multe tipuri de habitate naturale prioritare sau specii prioritare.

[...]

Comisia adoptă, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 21, lista siturilor selectate ca [SIC], cu evidențierea celor care adăpostesc unul sau mai multe tipuri de habitate naturale prioritare sau specii prioritare.

[...]

(4) După adoptarea unui [SIC] în conformitate cu procedura prevăzută la alineatul (2), statul membru respectiv desemnează situl ca arie specială de conservare cât mai curând posibil [...].

(5) De îndată ce este inclus în lista menționată la alineatul (2) paragraful al treilea, orice sit este supus dispozițiilor articolului 6 alineatele (2)-(4)."

19 Articolul 6 alineatele (2)-(4) din Directiva habitate prevede:

„(2) Statele membre iau măsurile necesare pentru a evita, pe teritoriul ariilor speciale de conservare, deteriorarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor, precum și perturbarea speciilor pentru care au fost desemnate respectivele arii, în măsura în care perturbările respective ar putea fi relevante în sensul obiectivelor prezentei directive.

(3) Orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie supus unei evaluări corespunzătoare a efectelor potențiale asupra sitului, în funcție de obiectivele de conservare ale acestuia din urmă. În funcție de concluziile evaluării respective și în conformitate cu dispozițiile alineatului (4), autoritățile naționale competente aprobă planul sau proiectul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului respectiv și, după caz, după ce au consultat opinia publică.

(4) Dacă, în ciuda unui rezultat negativ al evaluării efectelor asupra sitului și în lipsa unei soluții alternative, planul sau proiectul trebuie realizat, cu toate acestea, din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic,

statul membru ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000. Statul membru informează Comisia cu privire la măsurile compensatorii adoptate.

În cazul în care situl respectiv adăpostește un tip de habitat natural prioritar și/sau o specie prioritară, singurele considerente care pot fi invocate sunt cele legate de sănătatea sau siguranța publică, de anumite consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu sau, ca urmare a avizului Comisiei, de alte motive cruciale de interes public major."

20 Articolul 7 din Directiva habitate prevede:

„Obligațiile care decurg din articolul 6 alineatele (2), (3) și (4) din prezenta directivă înlocuiesc orice obligații rezultând de la articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva [păsări] în ceea ce privește ariile clasificate în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din prezenta directivă sau recunoscute în mod similar în conformitate cu articolul 4 alineatul (2), începând cu data punerii în aplicare a prezentei directive sau cu data clasificării sau recunoașterii de către statul membru în conformitate cu Directiva [păsări], dacă aceasta din urmă are loc după prima."

21 Anexa IV la Directiva habitate, intitulată „[s]peciile de animale și plante de importanță comunitară care au nevoie de protecție strictă", menționează la litera (a) specia ursul brun (*Ursus arctos*) ca specie prioritară.

**Situația de fapt și procedura precontencioasă**

22 Situl „Alto Sil”, aflat în nord-vestul regiunii Castilia y León, în apropiere de regiunile Galicia și Asturias, are o suprafață de peste 43 000 de hectare, acoperind zona cursului superior al râului Sil.

23 În luna ianuarie 1998, Regatul Spaniei a propus acest sit drept SIC în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Directiva habitate.

24 De la 1 ianuarie 2000, acest stat membru a desemnat același sit drept APS în temeiul Directivei păsări, ca urmare a prezenței în acesta a mai multor specii de păsări vizate în anexa I la această directivă, printre care a unei populații reproducătoare din specia cocoșului de munte.

25 La 7 decembrie 2004, prin Decizia 2004/813/CE de adoptare, în temeiul Directivei 92/43, a listei siturilor de importanță comunitară pentru regiunea biogeografică atlantică (JO L 387, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 13, p. 5), Comisia a inclus pe această listă situl „Alto Sil” cu codul ES 0000210.

26 În formularul standardizat care cuprinde informațiile referitoare la acest sit, transmis Comisiei de Regatul Spaniei cu ocazia propunerii acestui sit drept SIC, se menționează, printre altele, prezența a 10-15 exemplare de urs brun și a 42-47 de exemplare de masculi din subspecia cocoșului de munte cantabric (*Tetrao urogallus cantabricus*).

27 În acest formular, se menționează, în plus, printre altele, următoarele tipuri de habitate:

— 4030 — Pajiști uscate (50 % din suprafața sitului);

— 4090 — Lande oro-mediteraneene cu formațiuni endemice de grozamă (6 % din suprafața sitului);

— 6160 — Pajiști oro-iberice cu *Festuca indigesta* (1 % din suprafața sitului);

— 8230 — Roci stâncoase cu vegetație pionieră de *Sedo-Scleranthion* sau de *Sedo albi-Veronicion dillenii* (13 % din suprafața sitului) și

— 9230 — Păduri de stejar galiciano-portugheze cu *Quercus robur* și *Quercus pyrenaica* (6 % din suprafața sitului).

28 În formular se arată, de asemenea, că populația din specia cocoșului de munte prezentă în sit este de importanță regională (50 % din exemplarele de masculi din Comunitatea autonomă Castilia y León) și națională (2 % din exemplarele de masculi existente pe teritoriul spaniol).

29 Potrivit aceluiași formular, vulnerabilitatea sitului „se datorează, în esență, exploatațiilor miniere de suprafață”.

30 În cursul anului 2001, Comisia a fost informată în legătură cu existența mai multor exploatații miniere de cărbune la suprafață, administrate de întreprinderea Minero Siderúrgica de Ponferrada SA, denumită în prezent Coto Minero Cantábrico SA, situate în sau în imediata apropiere a sitului „Alto Sil".

31 Reiese din dosar că exploatațiile miniere de suprafață vizate de prezenta procedură se pot împărți în două categorii.

32 Prima categorie de exploatații se află la nord de râul Sil și de localitatea Villablino (denumite în continuare, împreună, „minele din nord"). Acestea sunt situate în totalitate în interiorul SIC „Alto Sil".

33 Este vorba, mai întâi, despre mina de suprafață denumită „Feixolín", autorizată la 1 ianuarie 1986 și cu o suprafață de 95,86 hectare, și care a fost operațională între anii 2000 și 2008. În prezent, este în curs de „renaturare".

34 Din acest ansamblu al minelor din nord face parte și mina de suprafață denumită „Ampliación de Feixolín", al cărei proiect de exploatație acoperă o suprafață totală de 93,9 hectare.

35 Cu privire la această mină, autoritățile spaniole au aplicat o sancțiune la 9 noiembrie 2009 și au dispus un număr de măsuri ca urmare a faptului că se realiza deja exploatarea acesteia pe 35,24 hectare, în condițiile în care mina nu fusese încă autorizată.

36 Exploatarea aceleiași mine pe o parte din suprafața proiectului de exploatare, respectiv pe 39,62 hectare, a fost autorizată totuși la 11 iunie 2009. La 7 octombrie 2009, s-au dispus măsuri în vederea limitării și a compensării efectelor acestei exploatații asupra mediului.

37 Cea de a treia mină din nord este denumită „Fonfría". Aceasta acoperă 350 de hectare și a fost autorizată la 21 iulie 1999. Extracția cărbunelui din această mină a început în luna ianuarie 2001 și a luat sfârșit în cursul lunii decembrie 2010.

38 La sud de râul Sil și la sud-vest de localitatea Villaseca de Laciano se află alte exploatări de cărbune la suprafață care fac obiectul prezentei proceduri (denumite în continuare, împreună, „minele din sud").

39 Mai întâi, este vorba despre ansamblul de mine denumite „Salguero-Prégame-Valdesegadas", care se întinde pe 196 de hectare. Aceste mine au fost autorizate între anii 1984 și 2002. Cele mai multe dintre ele nu mai sunt exploatate din 2002. Acestea au făcut până în prezent obiectul unei „renaturări".

40 În continuare, trebuie să se menționeze mina denumită „Nueva Julia", care a fost autorizată la 16 septembrie 2003 pentru o suprafață totală de 405 hectare și care este exploatată din anul 2006.

41 În fine, mina denumită „Ladrones" a fost autorizată la 24 decembrie 2003 pentru o suprafață totală de 117 hectare. Exploatarea acesteia încă nu a început.

42 Toate aceste mine din sud se învecinează între ele. Dintre aceste mine, numai mina „Ladrones" este inclusă în limitele SIC „Alto Sil", celelalte mine învecinându-se cu SIC menționat.

43 Întrucât a considerat că, în ceea ce privește aceste exploatații miniere, autoritățile spaniole nu și-au îndeplinit obligațiile care le revin în temeiul Directivei 85/337 modificate și al Directivei habitate, Comisia, după ce a examinat informațiile transmise de aceste autorități, a adresat Regatului Spaniei, la 18 iulie 2003, o scrisoare de punere în întârziere.

44 Întrucât a apreciat, în special, că evaluarea efectelor asupra mediului nu a luat în considerare suficient posibilele perturbări produse ursului brun și că efectele cumulative ale exploatațiilor nu au fost luate în considerare suficient, Comisia, în urma examinării observațiilor Regatului Spaniei formulate drept răspuns la scrisoarea de punere în întârziere, a adresat un aviz motivat acestui stat membru la 22 decembrie 2004.

45 Drept răspuns, Regatul Spaniei a prezentat, printre altele, un studiu în care erau analizate efectele diferitelor proiecte și erau propuse măsuri pentru protecția sitului (denumit în continuare „studiul din 2005").

46 În special în scopul de a ține seama de hotărârile citate anterior, Dragaggi și alții și Bund Naturschutz in Bayern și alții, Comisia a adresat Regatului Spaniei, la 29 februarie 2008, o scrisoare de punere în întârziere complementară.

47 Prin scrisoarea din 7 mai 2008, Regatul Spaniei a răspuns, invocând, în special, lipsa unor perturbări semnificative ale mediului imputabile exploatațiilor miniere de suprafață, precizându-și în același timp intenția de a elabora un plan strategic care să permită compatibilitatea desfășurării activității miniere de suprafață în interiorul

zonei „Alto Sil” cu sistemul de protecție a bogățiilor naturale instituit prin dreptul comunitar.

48 La 1 decembrie 2008, Comisia a emis un aviz motivat suplimentar în care reitera motivele reținute în scrisoarea de punere în întârziere complementară și invita Regatul Spaniei să se conformeze acestui aviz în termen de două luni de la primire.

49 Întrucât, ținând seama în special de observațiile și de documentele furnizate de Regatul Spaniei drept răspuns la acest aviz motivat suplimentar, a considerat că, în continuare, situația nu era satisfăcătoare, Comisia a introdus prezenta acțiune.

**Cu privire la cererea de dispunere a unei măsuri de cercetare judecătorească și, cu titlu subsidiar, la cererea de redeschidere a procedurii orale**

50 Prin înscrisul depus la grefa Curții la 15 iulie 2011, Regatul Spaniei a solicitat Curții să dispună o măsură de cercetare judecătorească, în conformitate cu articolul 60 din Regulamentul de procedură al Curții, și, cu titlu subsidiar, să dispună redeschiderea procedurii orale în temeiul articolului 61 din acest regulament.

51 În susținerea cererii sale, Regatul Spaniei arată că, spre deosebire de aprecierile formulate de avocatul general în concluzii, nu ar reieși din dosar că exploatările de cărbune la suprafață „Ampliación de Feixolín” și „Ladrones” au făcut deja obiectul unor activități de exploatare, astfel cum ar fi arătat deja acest stat membru în memoriul în apărare și în memoriul în duplică.

52 Potrivit Regatului Spaniei, analiza avocatului general s-ar întemeia pe premise factuale inexacte.

53 Regatul Spaniei solicită Curții să admită prezentarea de probe noi privind situația factuală a exploatațiilor miniere de suprafață „Ampliación de Feixolín" și „Ladrones" și, cu titlu subsidiar, să dispună redeschiderea procedurii orale.

54 În această privință, trebuie să se constate, în primul rând, că reiese din dosar și în special din tabelul intitulat „exploatații active", care se găsește la pagina 50 a studiului din 2005, că mina de suprafață „Ampliación de Feixolín" a făcut într-adevăr obiectul unor activități de exploatare care au condus la distrugerea unor habitate și, în special, la distrugerea a 19,9 hectare din habitatul 9230 – Păduri de stejar galiciano-portugheze cu *Quercus robur* și *Quercus pyrenaica*. Deși reiese din dosar că, prin intermediul unei decizii adoptate la 9 noiembrie 2009, s-a dispus ca exploatantul acestei mine să pună capăt exploatării și a fost sancționat pentru că a început exploatarea fără autorizație prealabilă în acest sens, totuși, exploatarea a avut loc efectiv pe o suprafață de 35,24 hectare. Pe de altă parte, acest aspect este confirmat de un raport al unei inspecții a amplasamentului, prezentat de Regatul Spaniei în anexa la memoriul său în duplică și în care se confirmă că, deși nu reiese că ar fi avut loc activități de extracție a cărbunelui în acel amplasament, vegetația a fost distrusă de alte activități.

55 În al doilea rând, contrar susținerilor Regatului Spaniei, nu reiese din concluziile avocatului general că acestea sunt fondate pe premisa că mina de suprafață „Ladrones" a fost deja exploatată. Dimpotrivă, motivele formulate de Comisie cu privire la această mină, examinate de avocatul general, privesc lacunele din evaluarea efectelor asupra mediului ale proiectului de exploatație minieră. Contrar altor motive, acestea privesc, în consecință, procedura de autorizare a acestei mine, iar nu eventualele activități

de exploatare din cadrul amplasamentului acestei mine, realizate ulterior autorizării acesteia.

56 În consecință, nu se impune dispunerea măsurii de cercetare judecătorească solicitate de Regatul Spaniei.

57 În ceea ce privește cererea formulată cu titlu subsidiar, prin care se urmărește redeschiderea procedurii orale, trebuie să se amintească faptul că, din oficiu, la propunerea avocatului general sau la cererea părților, Curtea poate dispune redeschiderea procedurii orale, în conformitate cu articolul 61 din Regulamentul de procedură, în cazul în care consideră că nu este suficient lămurită sau că trebuie să soluționeze cauza în baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților (a se vedea în special Hotărârea din 16 decembrie 2008, Cartesio, C-210/06, Rep., p. I-9641, punctul 46, și Hotărârea din 26 mai 2011, Comisia/Spania, C-306/08, Rep., p. I-4541, punctul 60).

58 În schimb, Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și Regulamentul de procedură al acesteia nu prevăd posibilitatea ca părțile să depună observații ca răspuns la concluziile prezentate de avocatul general (a se vedea în special Hotărârea Comisia/Spania, citată anterior, punctul 61).

59 Curtea consideră, după ascultarea avocatului general, că dispune, în speță, de toate elementele necesare pentru a soluționa litigiul cu care este sesizată și că acesta nu trebuie să fie examinat în raport cu argumente care nu au fost dezbătute în fața sa. În consecință, nu este necesar să se dispună redeschiderea procedurii orale.

**Cu privire la acțiune**

*Cu privire la primul motiv, întemeiat pe nerespectarea articolelor 2 și 3 și a articolului 5 alineatele (1) și (3) din Directiva 85/337 modificată în raport cu evaluarea efectelor asupra mediului ale proiectelor de exploatații miniere de suprafață „Fonfría", „Nueva Julia" și „Ladrones"*

Argumentele părților

60 Prin intermediul primului motiv, Comisia susține că evaluările efectelor asupra mediului ale exploatațiilor „Fonfría", „Nueva Julia" și „Ladrones" prezintă lacune semnificative, astfel încât evaluările sunt neadecvate și neconforme cu Directiva 85/337 modificată.

61 În această privință, Comisia face referire la punctul 4 din anexa IV la această directivă și, în special, la o notă referitoare la noțiunea „descriere" care apare la punctul respectiv, care implică obligația ca proiectele care intră în domeniul de aplicare al directivei menționate să fie însoțite de o descriere a efectelor lor semnificative asupra mediului, care să prezinte „efectele [lor] directe, indirecte și cumulative pe termen scurt, mediu și lung [...], permanente sau temporare".

62 Comisia deduce că, în speță, evaluările efectelor asupra mediului ale proiectelor de exploatare a minelor vizate trebuie să presupună o analiză a efectelor cumulative semnificative pe care le poate avea proximitatea mai multor mine de suprafață exploatate

simultan în Valea Laciana. Or, studiul din 2005 ar confirma că o astfel de analiză nu a fost efectuată prealabil autorizării celor trei exploatații în cauză.

63 În plus, Comisia arată următoarele lacune specifice ale evaluărilor efectelor asupra mediului ale celor trei mine care fac obiectul prezentului motiv:

— în ceea ce privește exploatarea „Fonfría", nimic din evaluarea inițială nu ar indica dacă s-a realizat evaluarea perturbărilor posibile pentru cocoșul de munte, în condițiile în care autoritățile aveau cunoștință despre prezența acestei specii pe un loc de rotit situat în proximitatea zonei de extracție a minei. În plus, studiul din 2005 ar afirma fără explicații suplimentare că această exploatație se află în cadrul planului de reintroducere a ursului brun;

— deși exploatația „Ladrones" s-ar afla foarte aproape de unele locuri de rotit ale cocoșului de munte, care justifică desemnarea unei arii critice în planul de reintroducere a acestei specii, niciun element nu ar indica luarea în considerare a acestei prezențe în evaluarea inițială a acestei exploatații. În ceea ce privește ursul brun, evaluarea s-ar limita să arate că exploatația se află în cadrul unui plan de reintroducere a acestei specii, dar că nu vor exista perturbări semnificative pentru acestea, dat fiind că extracția minieră „nu aduce atingere niciunei arii critice și nu creează niciun efect de barieră între diferitele nuclee", iar

— în ceea ce privește exploatația „Nueva Julia", evaluarea nu ar include nicio informație privind cele două specii mai problematice, respectiv cocoșul de munte

și ursul brun. Evident, efectele acestei exploatări situate în afara SIC se pot resimți la distanță de mai mulți kilometri și, în consecință, ar putea afecta habitate și specii aflate în interiorul SIC. Or, această eventualitate nu pare să fi fost luată în considerare.

64 Regatul Spaniei susține, mai întâi, în ceea ce privește interpretarea noțiunii „descriere" de la punctul 4 din anexa IV la Directiva 85/337 modificată, că utilizarea condiționalului în nota referitoare la acest punct, în raport cu faptul că „[a]ceastă descriere ar trebui să cuprindă", arată că descrierea impusă nu trebuie neapărat să menționeze efectele cumulative ale diferitelor proiecte asupra mediului, ci doar că ar fi recomandabil ca această notă să conțină o asemenea descriere. Formularea utilizată în alte versiuni lingvistice ale acestei directive ar confirma această interpretare.

65 În plus, potrivit acestui stat membru, o astfel de descriere a efectelor cumulative nu se impunea în cauză, dat fiind că minele respective au fost autorizate în perioade foarte diferite și că zonele din SIC pe care le vizează sunt de asemenea diferite.

66 În orice caz, studiul din 2005 ar conține o evaluare detaliată a efectelor potențiale ale fiecăreia dintre exploatările respective și efectele potențiale cumulative pe care acestea le-ar putea produce împreună cu alte exploatări.

67 În ceea ce privește exploatația „Fonfría", studiul din 2005 menționat ar concluziona, la finalul unei descrieri a efectelor cumulative, în sensul lipsei oricărei perturbări semnificative în SIC a speciilor protejate.

68 Aceasta ar fi situația și pentru exploatarea „Nueva Julia". În ceea ce privește ursul brun, s-ar concluziona în studiul din 2005, în urma unei evaluări a efectelor cumulative asupra mediului ale minelor și ale proiectelor vizate, că nicio arie critică și nicio zonă de trecere nu ar fi perturbată, astfel încât efectul proiectului asupra speciei respective nu urma să fie semnificativ.

69 În ceea ce privește speciile de păsări protejate în cadrul APS și, prin urmare, al SIC „Alto Sil", Regatul Spaniei susține că nicio specie nu a fost perturbată semnificativ. În ceea ce privește exploatarea „Ladrones", s-ar fi concluzionat în studiul din 2005 în sensul lipsei unui impact semnificativ asupra habitatului 4020, identificat drept habitat prioritar al cocoșului de munte în planul de reintroducere a acestei specii.

Aprecierea Curții

70 În ceea ce privește, în primul rând, primul motiv al Comisiei, în măsura în care vizează proiectul exploatării de cărbune la suprafață „Fonfría", trebuie arătat că, în temeiul articolului 3 alineatul (2) din Directiva 97/11, dispozițiile Directivei 85/337, în versiunea anterioară modificărilor introduse prin Directiva 97/11, se aplică în continuare în cazul cererilor de autorizare introduse înainte de sfârșitul termenului stabilit la alineatul (1) al articolului 3 menționat, respectiv înainte de 14 martie 1999.

71 Or, reiese din dosar că cererea de autorizare a proiectului minei „Fonfría" a fost introdusă la 11 martie 1998.

72 În consecință, Curtea nu poate admite cererea Comisiei de constatare a unei încălcări a dispozițiilor Directivei 85/337 modificată în ceea ce privește proiectul.

73 Pe de altă parte, motivul Comisiei privind acest proiect nu poate fi înțeles ca vizând constatarea unei încălcări a Directivei 85/337, în versiunea anterioară modificărilor introduse prin Directiva 97/11.

74 Acest lucru este cu atât mai adevărat cu cât anumite modificări introduse prin Directiva 97/11 sunt direct relevante în raport cu evaluarea temeiniciei motivului respectiv. Aceasta este situația în special în ceea ce privește inserarea, la punctul 19 din anexa I la Directiva 85/337, a mențiunii privind exploatațiile miniere de suprafață de peste 25 de hectare, care implică faptul că ele nu trebuie în mod imperativ să facă obiectul unei evaluări în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Directiva 85/337 modificată decât dacă fac obiectul unor cereri de autorizare introduse după 14 martie 1999.

75 În consecință, primul motiv trebuie respins în ceea ce privește exploatația „Fonfría".

76 În al doilea rând, trebuie să se examineze aspectul dacă, în speță, evaluările efectelor asupra mediului, realizate în temeiul Directivei 85/337 modificate, a proiectelor referitoare la exploatațiile miniere de suprafață „Nueva Julia" și „Ladrones" sunt inadecvate, astfel cum susține Comisia, dat fiind că acestea nu includ o analiză a efectelor cumulative asupra mediului care pot fi produse de aceste proiecte și de alte exploatări, precum exploatările de cărbune la suprafață în activitate sau a căror activitate este autorizată sau pe cale de a fi autorizată.

77 În această privință, contrar celor susținute de Regatul Spaniei, nu se poate deduce din utilizarea condiționalului în nota privind punctul 4 din anexa IV la Directiva 85/337 modificată, în raport cu fraza „[a]ceastă descriere ar trebui să cuprindă efectele [...]

cumulative [...] ale proiectului", că evaluarea efectelor asupra mediului nu trebuie neapărat să vizeze efectele cumulative ale diferitelor proiecte asupra mediului, ci că o astfel de analiză ar fi numai recomandată.

78 Conținutul acestei obligații de evaluare a efectelor asupra mediului decurge din articolul 3 din Directiva 85/337 modificată, potrivit căruia evaluarea impactului asupra mediului identifică, descrie și evaluează într-o manieră corespunzătoare, în funcție de fiecare caz și în conformitate cu articolele 4-11 din această directivă, efectele directe și indirecte ale unui proiect asupra oamenilor, a faunei și a florei, a solului, a apei, a aerului, a climei și a peisajului, a bunurilor materiale și a patrimoniului cultural, precum și a interacțiunii dintre acești factori.

79 Ținând seama de domeniul de aplicare extins și de obiectivul foarte larg al Directivei 85/337 modificate, care rezultă de la articolul 1 alineatul (2), de la articolul 2 alineatul (1) și de la articolul 3 din aceasta (a se vedea în acest sens Hotărârea din 24 octombrie 1996, Kraaijeveld și alții, C-72/95, Rec., p. I-5403, punctele 30 și 31), simpla împrejurare că poate exista o incertitudine cu privire la sensul exact al utilizării condiționalului în expresia „[a]ceastă descriere ar trebui să cuprindă", utilizată într-o notă referitoare la punctul 4 din anexa IV la Directiva 85/337 modificată și chiar dacă aceasta apare și în alte versiuni lingvistice din această directivă, nu poate conduce la concluzia că articolul 3 din aceasta nu trebuie interpretat în sens larg.

80 În consecință, acest articol trebuie interpretat în sensul că, dat fiind că evaluarea efectelor asupra mediului trebuie în special să identifice, să descrie și să evalueze adecvat efectele indirecte ale unui proiect, această evaluare trebuie să includă și o analiză a efectelor cumulative asupra mediului pe care le poate produce acest proiect dacă este

evaluat împreună cu alte proiecte, în măsura în care o astfel de analiză este necesară pentru a garanta că evaluarea include examinarea tuturor efectelor importante asupra mediului ale proiectului în cauză.

81 Regatul Spaniei arată că, în speță, o astfel de evaluare cumulativă nu s-a impus, dat fiind că minele vizate se află la distanțe mari unele de altele și au fost autorizate în perioade foarte diferite.

82 Cu toate acestea, nu reiese din dosar că aceasta ar fi situația, în ceea ce privește mai ales proiectele „Nueva Julia" și „Ladrones", întrucât aceste mine din sud sunt apropiate, iar procedurile de autorizare a acestora s-au desfășurat în paralel.

83 În plus, chiar dacă, astfel cum susține Regatul Spaniei, studiul din 2005 trebuia să cuprindă o astfel de analiză cumulativă, acest studiu nu poate remedia lipsa analizei din evaluarea inițială, dat fiind că articolul 2 alineatul (1) din Directiva 85/337 modificată impune ca evaluarea să fie prealabilă autorizării proiectului.

84 În al treilea rând, trebuie să se examineze dacă, astfel cum susține Comisia, efectele posibile și specifice ale proiectelor exploatărilor de cărbune la suprafață „Nueva Julia" și „Ladrones" asupra cocoșului de munte și asupra ursului brun nu au fost examinate adecvat în cadrul evaluărilor efectelor asupra mediului ale acestor proiecte.

85 În ceea ce privește, mai întâi, proiectul privind mina „Nueva Julia", evaluarea efectelor asupra mediului din 25 august 2003 nu se referă decât la efectul acestui proiect asupra anumitor amfibieni. Această evaluare nu cuprinde niciun indiciu dacă a avut loc efectiv vreo evaluare a efectelor proiectului respectiv asupra ursului brun și asupra cocoșului de munte.

86 Or, o analiză a efectelor acestui proiect asupra speciilor amintite se impunea dat fiind că, pe de o parte, era imposibil ca autoritățile spaniole să nu aibă cunoștință de prezența speciilor menționate pe teritoriul sitului „Alto Sil". Astfel, în cursul anului 1998, Regatul Spaniei a propus clasificarea sitului „Alto Sil" drept SIC, între altele, ca urmare a prezenței celor două specii menționate, iar începând din anul 2000, același stat membru a clasificat situl drept APS ca urmare a prezenței cocoșului de munte.

87 Pe de altă parte, chiar dacă această exploatație este situată în afara SIC, este necontestat faptul că ea este învecinată cu situl, astfel încât este posibil să producă efecte asupra acestuia.

88 Necesitatea unei astfel de analize se impunea cu atât mai mult cu cât, în formularul standardizat cuprinzând datele privind situl „Alto Sil", transmis Comisiei de Regatul Spaniei cu ocazia propunerii de clasificare a sitului drept SIC, statul membru menționat a arătat că vulnerabilitatea sitului respectiv era datorată, în esență, exploatațiilor miniere de suprafață.

89 În continuare, în ceea ce privește proiectul exploatării de cărbune la suprafață „Ladrones", trebuie să se constate că declarația de impact asupra mediului din 9 octombrie 2003 menționează prezența ursului brun în situl „Alto Sil" propus drept SIC, însă concluzionează că exploatația nu ocazionează decât o pierdere redusă a habitatului favorabil acestei specii, nu afectează nicio arie critică pentru specie și nu creează niciun „efect de barieră" între diferitele nuclee, astfel cum ar decurge dintr-un raport din 5 iunie 2001.

90 În această privință, se impune să se constate că, referitor la ursul brun, Comisia nu a prezentat niciun document care să pună în discuție caracterul adecvat al acestei evaluări a efectelor proiectului asupra mediului.

91 În ceea ce privește cocoșul de munte, în declarația de impact asupra mediului se menționează că un reprezentant al unei asociații de protecție a mediului a arătat, între altele, efectul posibil al proiectului asupra speciei amintite, iar această susținere a fost contestată de promotor și a fost examinată și evaluată satisfăcător. Totuși, nu reiese din această declarație, nici din alte documente prezentate de Regatul Spaniei că evaluarea efectelor proiectului asupra cocoșului de munte s-a realizat în realitate. Or, din motivele deja precizate la punctele 86-88 din prezenta hotărâre, se impunea în mod vădit o analiză a efectelor proiectului asupra acestei specii.

92 În consecință, trebuie să se constate caracterul inadecvat al acestei evaluări în ceea ce privește cocoșul de munte.

93 În cele din urmă, lacunele astfel constatate în evaluările efectelor asupra mediului ale proiectelor de exploatații miniere „Nueva Julia" și „Ladrones" nu pot fi considerate compensate prin studiul din 2005, întrucât, astfel cum s-a amintit deja la punctul 83 din prezenta hotărâre, articolul 2 alineatul (1) din Directiva 85/337 modificată impune ca evaluarea să fie prealabilă autorizării proiectului.

94 În consecință, primul motiv, în măsura în care urmărește constatarea neîndeplinirii obligațiilor prevăzute la articolele 2 și 3 și la articolul 5 alineatele (1) și (3) din Directiva 85/337 modificată în ceea ce privește evaluările efectelor asupra mediului ale proiectelor de exploatări miniere de suprafață „Nueva Julia"și „Ladrones", cu excepția evaluării privind ursul brun în cazul celui din urmă proiect, trebuie primit.

*Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe nerespectarea articolului 6 alineatele (2)-(4) din Directiva habitate în ceea ce privește cocoșul de munte, protejat începând cu momentul clasificării sitului „Alto Sil" drept APS, respectiv începând cu anul 2000*

Cu privire la primul aspect al celui de al doilea motiv

— Argumentele părților

95 Comisia arată că, prin autorizarea exploatațiilor „Nueva Julia" și „Ladrones", Regatul Spaniei a încălcat articolul 6 alineatele (3) și (4) din Directiva habitate, având în vedere protecția de care beneficiază cocoșul de munte de la clasificarea sitului „Alto Sil" drept APS, începând cu anul 2000.

96 Regatul Spaniei susține că evaluările proiectelor respectivelor exploatări includ o evaluare suficientă a eventualelor efecte ale acestor proiecte asupra speciei amintite.

— Aprecierea Curții

97 Reiese de la articolul 7 din Directiva habitate că articolul 6 alineatele (2)-(4) din această directivă înlocuiește articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva păsări începând cu data punerii în aplicare a Directivei habitate sau cu data clasificării de către

un stat membru în conformitate cu Directiva păsări, dacă aceasta din urmă are loc după prima (a se vedea în special Hotărârea din 13 decembrie 2007, Comisia/Irlanda, C-418/04, Rep., p. I-10947, punctul 173).

98 În speță, motivul referitor la evaluarea efectelor proiectelor „Nueva Julia" și „Ladrones" asupra speciilor protejate în temeiul APS „Alto Sil", în special asupra cocoșului de munte, trebuie, așadar, examinat în raport cu dispozițiile articolului 6 alineatele (3) și (4) din Directiva habitate, în ceea ce privește aceste proiecte, în legătură cu care este necontestat faptul că cererile de autorizare aferente lor au fost introduse ulterior clasificării sitului „Alto Sil" drept APS.

99 În temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, o evaluare corespunzătoare a efectelor potențiale ale planului sau ale proiectului asupra sitului în cauză presupune că, înainte de aprobarea lui, trebuie identificate, făcând apel la cele mai relevante cunoștințe științifice în materie, toate aspectele planului sau ale proiectului care ar putea, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, să afecteze obiectivele de conservare a sitului respectiv. Autoritățile naționale competente autorizează desfășurarea unei activități în cadrul sitului protejat numai după ce constată că aceasta este lipsită de efecte negative asupra integrității sitului menționat. Astfel se întâmplă în cazul în care nu persistă nicio îndoială rezonabilă din punct de vedere științific cu privire la asemenea efecte (a se vedea în special Hotărârea Comisia/Irlanda, citată anterior, punctul 243).

100 O evaluare efectuată în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate nu poate fi considerată corespunzătoare în cazul în care prezintă lacune și nu cuprinde constatări și concluzii complete, precise și definitive de natură să înlăture orice îndoială științifică rezonabilă cu privire la efectele lucrărilor preconizate asupra APS în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 septembrie 2007, Comisia/Italia, C-304/05, Rep., p. I-7495, punctul 69).

101 În speță, protecția cocoșului de munte constituie în mod evident un obiectiv de conservare care a determinat Regatul Spaniei să clasifice drept APS situl „Alto Sil” începând din anul 2000.

102 În plus, trebuie amintit că autoritățile naționale au arătat, cu ocazia propunerii de clasificare a acestui sit drept SIC, formulată în cursul anului 1998, că populația de cocoși de munte prezentă pe amplasamentul respectiv era de importanță regională și chiar națională, iar vulnerabilitatea acestui amplasament era cauzată, în esență, de exploatațiile miniere de suprafață.

103 Or, astfel cum s-a constatat deja în cadrul analizei primului motiv referitor la Directiva 85/337 modificată, în special la punctele 76-93 din prezenta hotărâre, evaluările efectelor asupra mediului realizate anterior aprobării proiectelor exploatațiilor „Nueva Julia” și „Ladrones” nu cuprind nicio analiză a eventualelor efecte cumulative ale diferitelor exploatații asupra cocoșului de munte, în condițiile în care, în speță, se impunea o astfel de analiză. La fel, aceste evaluări nu cuprind nici indicații suficiente care să permită să se verifice că efectele acestor exploatații asupra populației de cocoși de munte prezente în APS „Alto Sil” au fost în realitate evaluate.

104 În plus, studiul din 2005 nu poate compensa deficiențele amintite, întrucât a fost elaborat ulterior autorizării proiectelor și, în consecință, nu poate fi considerat pertinent în raport cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Italia, citată anterior, punctul 72).

105 În consecință, evaluările referitoare la proiectele de exploatații miniere de suprafață „Nueva Julia” și „Ladrones” nu pot fi considerate adecvate, întrucât prezintă lacune și nu cuprind constatări și concluzii complete, precise și definitive, de natură să înlăture orice îndoială științifică rezonabilă cu privire la efectele acestor proiecte asupra APS

„Alto Sil", în special asupra populației de cocoși de munte, a cărei conservare constituie unul dintre obiectivele acestei arii.

106 În consecință, nu se poate considera că, anterior autorizării acestor exploatații, au fost identificate, făcându-se apel la cele mai relevante cunoștințe științifice în materie, toate aspectele planului sau ale proiectului care ar putea, *per se* sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, să afecteze obiectivele de conservare a sitului „Alto Sil".

107 În aceste condiții, nu reiese din evaluările respective că autoritățile naționale competente puteau constata că aceste exploatații sunt lipsite de efecte negative asupra integrității sitului menționat.

108 În consecință, autorizările proiectelor respective nu s-au realizat în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate.

109 Trebuie să se amintească Regatului Spaniei, care invocă importanța mineritului pentru economia locală, că, deși această rațiune poate constitui un motiv crucial de interes public major, în sensul articolului 6 alineatul (4) din Directiva habitate, această dispoziție nu este aplicabilă decât după ce efectele unui plan sau ale unui proiect au fost analizate în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din această directivă. Într-adevăr, cunoașterea acestor efecte în raport cu obiectivele de conservare referitoare la situl respectiv reprezintă o condiție prealabilă indispensabilă pentru aplicarea articolului 6 alineatul (4) menționat, întrucât, în lipsa acestor elemente, nu poate fi evaluată nicio condiție de aplicare a acestei dispoziții derogatorii. Analizarea unor eventuale motive cruciale de interes public major și a existenței unor alternative mai puțin prejudiciabile necesită o punere în balanță în raport cu efectele negative produse asupra sitului de planul sau de proiectul avut în vedere. În plus, pentru a determina natura unor eventuale măsuri compensatorii, trebuie identificate cu precizie efectele negative produse asupra sitului respectiv (Hotărârea Comisia/Italia, citată anterior, punctul 83).

110 Or, din considerațiile de mai sus reiese că autoritățile naționale nu dispuneau de aceste date în momentul în care au fost luate deciziile de a acorda autorizațiile vizate. Rezultă că aceste autorizații nu se pot întemeia pe articolul 6 alineatul (4) din Directiva habitate.

111 În consecință, aceste autorizații nu sunt conforme cu articolul 6 alineatul (4) din Directiva habitate.

112 În aceste condiții, trebuie să se considere că primul aspect al celui de al doilea motiv este întemeiat.

Cu privire la al doilea aspect al celui de al doilea motiv

— Argumentele părților

113 Comisia reproșează Regatului Spaniei încălcarea articolului 6 alineatul (2) din Directiva habitate, întrucât acest stat membru nu ar fi luat măsurile necesare pentru a împiedica afectarea acestui sit și mai ales a speciei cocoșul de munte, protejată în cadrul APS, de către exploatațiile miniere de suprafață „Feixolín", „Fonfría", „Salguero-Prégame-Valdesesgadas", „Ampliación de Feixolín" și „Nueva Julia" ulterior lunii ianuarie 2000, de când clasificarea ca APS a sitului „Alto Sil" a intrat în vigoare.

114 Comisia se referă la planul de reintroducere a cocoșului de munte cantabric, aprobat prin Decretul 4/2009 al Junta de Castilla y León din 15 ianuarie 2009 (BOC y L, nr. 13, p. 1540). În acesta se constată că, în cursul anului 1982, populația de cocoși de munte cantabrici număra aproximativ 1 000 de exemplare, iar rata de ocupare a locurilor de rotit se ridica la 85 %. În cursul anului 2002, această populație nu depășea totuși mai mult de 500-600 de exemplare, repartizate pe doi versanți ai unui lanț muntos, iar rata de ocupare a locurilor de rotit era de 45 %. În decursul acestei perioade de 20 de ani, jumătate din această populație se afla în Comunitatea autonomă Castilia y León. Potrivit planului de reintroducere menționat, în 2005, populația prezentă în această comunitate autonomă număra aproximativ 164 de exemplare adulte și risca să dispară în mai puțin de două decenii.

115 Comisia susținea, în special, că anumite locuri de rotit ale cocoșului de munte se aflau în proximitatea exploatațiilor miniere vizate. Aceasta era situația locului de rotit denumit „Robledo El Chano", situat în proximitatea exploatației „Fonfría" și încă ocupat în anul 1999.

116 În ceea ce privește studiul din 2005, Comisia susține, în special, că concluzia potrivit căreia efectul exploatațiilor miniere de suprafață asupra cocoșului de munte trebuie considerată nesemnificativă nu este coerentă. Astfel, acest studiu confirma riscurile unor efecte „supralocale" care puteau fi produse de exploatațiile miniere și excludea posibilitatea, importantă totuși în raport cu conservarea speciei, ca un habitat abandonat să poată fi utilizat din nou în cazul în care calitatea lui o permite.

117 Comisia arată de asemenea că reiese din studiile științifice că fragmentarea unor enclave împădurite disponibile pentru cocoșul de munte în zona „Alto Sil" a fost vădit agravată de posibilitatea unui „efect de barieră" provocat de intrarea în activitate simultană și neîntreruptă a mai multor exploatații miniere.

118 Regatul Spaniei admite că a existat un declin semnificativ al populației de cocoși de munte cantabrici, însă arată că populațiile din regiunea Castilia y Léon care au suferit scăderea cea mai drastică sunt cele aflate în zonele în care se aplică nivelurile de protecție cele mai ridicate, precum parcurile naturale, în timp ce populația de cocoși de munte prezentă în situl „Alto Sil" ar fi cea mai mare din regiune și nu ar fi suferit decât o scădere ușoară. De altfel, ar fi semnificativ că declinul speciei pe acest sit a fost mult mai grav în zonele îndepărtate de bazinul minier.

119 În plus, Regatul Spaniei susține că, în zonele afectate de exploatațiile miniere de suprafață vizate de prezentul motiv, prezența cocoșului de munte este veche și marginală. În aceste zone, nu ar exista decât un singur loc de rotit cunoscut, respectiv „Robledo El Chano", care, în conformitate cu strategia națională de conservare a speciei, face parte dintr-o arie critică de protecție a cocoșului de munte cantabric. Cu toate acestea, acest loc de rotit ar fi fost abandonat de la sfârșitul anilor '80 și, în consecință, nu ar fi putut fi afectat de exploatația „Fonfría".

— Aprecierea Curții

120 Trebuie să se examineze, în primul rând, dacă articolul 6 alineatul (2) din Directiva habitate este aplicabil activităților de exploatație minieră de suprafață „Feixolín", „Fonfría", „Salguero-Prégame-Valdesegadas", „Ampliación de Feixolín" și „Nueva Julia", care au avut loc ulterior clasificării sitului „Alto Sil" drept APS, intrată în vigoare din anul 2000.

121 În această privință, în ceea ce privește, mai întâi, exploatația „Nueva Julia", din moment ce s-a constatat, în cadrul primului aspect al celui de al doilea motiv, că

autorizația pentru această exploatație a fost acordată în mod neconform articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, reiese din jurisprudență că se poate constata o încălcare a alineatului (2) al articolului menționat dacă sunt probate deteriorări ale unui habitat sau perturbări ale speciilor pentru care a fost desemnată aria respectivă (Hotărârea Comisia/Italia, citată anterior, punctul 94).

122 În continuare, în ceea ce privește exploatația „Ampliación de Feixolín", trebuie amintit că faptul că un plan sau un proiect a fost autorizat în conformitate cu procedura prevăzută de articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate face să devină inutilă, în privința intervenției asupra sitului protejat prevăzute de planul sau de proiectul respectiv, o aplicare concomitentă a normei de protecție generală cuprinse la alineatul (2) al aceluiași articol (Hotărârea Comisia/Irlanda, citată anterior, punctul 250).

123 În consecință, în măsura în care exploatarea minei „Ampliación de Feixolín" criticată de Comisie a avut loc într-o perioadă în care nu fusese încă autorizată, astfel cum s-a arătat la punctul 35 din prezenta hotărâre, aceasta poate constitui o încălcare a articolului 6 alineatul (2) din Directiva habitate.

124 În cele din urmă, trebuie arătat că articolul 6 alineatul (2) din Directiva habitate se aplică minelor de suprafață „Feixolín", „Fonfría" și „Salguero-Prégame-Valdesegadas", indiferent de împrejurarea că exploatarea acestora a fost autorizată anterior datei de la care regimul de protecție prevăzut de Directiva habitate a devenit aplicabil în cazul sitului „Alto Sil", ca urmare a clasificării acestuia drept APS.

125 Astfel, Curtea a decis deja că, deși astfel de proiecte nu sunt supuse normelor privitoare la procedura de evaluare prealabilă a efectelor proiectului asupra sitului vizat, stabilite prin Directiva habitate, totuși, în cazul executării lor, sunt aplicabile dispozițiile articolului 6 alineatul (2) din această directivă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 ianuarie 2010, Stadt Papenburg, C-226/08, Rep., p. I-131, punctele 48 și 49).

126 În al doilea rând, în ceea ce privește motivul potrivit căruia, referitor la activitățile de exploatații ale minelor de suprafață vizate, Regatul Spaniei nu a respectat articolul 6 alineatul (2) din Directiva habitate, trebuie amintit că o activitate nu este conformă cu această dispoziție decât în cazul în care se garantează că nu duce la apariția niciunei perturbări susceptibile să afecteze în mod semnificativ obiectivele directivei menționate, în special obiectivele de conservare ale acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 martie 2010, Comisia/Franța, C-241/08, Rep., p. I-1697, punctul 32).

127 În plus, în temeiul articolului 6 alineatul (2) din Directiva habitate, regimul juridic de protecție a APS trebuie să garanteze că, pe teritoriul acestora, sunt evitate deteriorarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor, precum și perturbarea semnificativă a speciilor pentru care au fost desemnate respectivele arii (a se vedea în special Hotărârea din 14 octombrie 2010, Comisia/Austria, C-535/07, Rep., p. I-9483, punctul 58 și jurisprudența citată).

128 În consecință, prezentul motiv nu este fondat decât în cazul în care Comisia demonstrează corespunzător cerințelor legale că Regatul Spaniei nu a adoptat măsurile de protecție adecvate, respectiv că nu a evitat ca activitățile de exploatație a minelor „Feixolín", „Fonfría", „Salguero-Prégame-Valdesegadas", „Ampliación de Feixolín" și „Nueva Julia", în măsura în care au avut loc ulterior clasificării sitului „Alto Sil" drept APS, intrată în vigoare din anul 2000, să producă deteriorări ale habitatelor cocoșului de munte, precum și perturbări ale acestei specii care pot avea efecte semnificative prin raportare la obiectivul acestei directive, care constă în asigurarea conservării speciei menționate.

129 În această privință, trebuie examinat, în primul rând, dacă minele vizate ocupă suprafețe care constituie habitate adecvate pentru cocoșul de munte, dar care nu mai pot fi utilizate de această specie în timpul exploatării acestor mine și nici chiar în timpul „renaturării" lor ulterioare.

130 Comisia susține că aceasta este situația în special în ce privește habitatul 9230, constituit din păduri de stejar galiciano-portugheze cu *Quercus robur* și *Quercus pyrenaica.*

131 În această privință, astfel cum arată avocatul general la punctele 81 și 82 din concluzii, Comisia nu aduce dovezi privind distrugerea acestui habitat ulterior clasificării sitului „Alto Sil" drept APS decât în ceea ce privește mina „Fonfría". Astfel, conform studiului din 2005, în cadrul acestei exploatații, realizată începând din anul 2001, s-a distrus efectiv o suprafață de 17,92 hectare din tipul de habitat 9230.

132 Regatul Spaniei susține că această pierdere de habitat este lipsită de importanță pentru conservarea speciei cocoșul de munte, dat fiind că zona vizată nu cuprindea niciun loc de rotit.

133 Acest argument nu poate fi reținut, întrucât, presupunând chiar că această zonă nu este utilizabilă drept loc de rotit, nu este exclus să poată fi utilizată de această specie drept habitat în alte scopuri, spre exemplu, drept loc de trai sau de iernat.

134 În plus, dacă această exploatație nu ar fi funcționat în acest amplasament, nu ar fi fost exclus ca, în urma măsurilor adoptate de autorități în acest scop, să poată fi utilizat ca loc de rotit.

135 În această privință, trebuie amintit că protejarea APS nu trebuie să se limiteze la măsuri menite să evite daunele și perturbările externe cauzate de om, ci trebuie de asemenea, potrivit modului în care se prezintă situația de fapt, să cuprindă măsuri pozitive care urmăresc conservarea și ameliorarea stării sitului (Hotărârea Comisia/Austria, citată anterior, punctul 59 și jurisprudența citată).

136 În al doilea rând, Comisia susține că exploatațiile miniere vizate, prin intermediul zgomotelor și a vibrațiilor pe care le produc și care sunt resimțite pe teritoriul APS „Alto Sil", pot perturba în mod semnificativ populația de cocoși de munte protejată în cadrul APS respective.

137 În această privință, reiese din dosar că, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 88 din concluzii, ținând seama de distanțele relativ reduse dintre mai multe arii critice pentru cocoșul de munte și minele de suprafață în cauză, zgomotele și vibrațiile provocate de aceste exploatații pot fi resimțite în aceste arii.

138 În consecință, aceste zgomote și vibrații pot determina perturbări de natură să afecteze în mod semnificativ obiectivele directivei menționate, în special obiectivele de conservare a cocoșului de munte.

139 Acest lucru este cu atât mai adevărat cu cât este necontestat că specia cocoșului de munte este sensibilă și deosebit de pretențioasă în ceea ce privește liniștea și calitatea habitatelor sale. În plus, reiese din dosar că gradul de izolare și de liniște necesar acestei specii constituie un factor de primă importanță, întrucât are efecte considerabile asupra capacităților de reproducere în cadrul ei.

140 Regatul Spaniei își manifestă dubiile în această privință, obiectând că declinul populațiilor din specia menționată, inclusiv în situl „Alto Sil", se observă și în afara bazinului minier, unde este și mai pronunțat. Acest fapt ar fi confirmat de studiul din 2005, care arată că nu există o legătură de cauzalitate între existența exploatațiilor miniere și abandonarea locurilor de rotit ale cocoșului de munte cantabric, acest din urmă fenomen fiind mai pregnant în zonele mai îndepărtate de exploatări.

141 Totuși, numai această împrejurare nu împiedică, *per se*, ca zgomotul și vibrațiile produse pe teritoriul APS de exploatațiile miniere în cauză să aibă efecte semnificative asupra speciei menționate, chiar dacă declinul ei este eventual și mai pregnant pentru populații relativ îndepărtate de aceste exploatații.

142 În vederea stabilirii unei neîndepliniri a obligațiilor prevăzute la articolul 6 alineatul (2) din Directiva habitate, Comisia nu trebuie să dovedească și existența unei legături de cauzalitate între o exploatație minieră și o perturbare semnificativă produsă cocoșului de munte. Ținând seama de faptul că alineatul (2) al articolului 6 din Directiva habitate și alineatul (3) al acestui articol urmăresc să asigure același nivel de protecție, este suficient să se stabilească de Comisie existența unei probabilități sau a unui risc ca această exploatație să provoace perturbări semnificative pentru această specie (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Franța, citată anterior, punctul 32, precum și Hotărârea din 21 iulie 2011, Azienda Agro-Zootecnica Franchini și Eolica di Altamura, C-2/10, Rep., p. I-6561, punctul 41).

143 În orice caz, astfel cum arată avocatul general la punctele 90-92 din concluzii, reiese din dosar că abandonarea locului de rotit „Robledo El Chano", ocupat încă de cocoșii de munte în anul 1999, este un rezultat al exploatării minei de suprafață „Fonfría" începând cu anul 2001.

144 Această constatare confirmă că exploatarea minelor vizate, în special prin zgomotele și prin vibrațiile produse, poate determina perturbări semnificative pentru această specie.

145 În consecință, trebuie să se considere că activitățile de exploatare a minelor de suprafață „Feixolín", „Fonfría", „Salguero-Prégame-Valdesegadas", „Ampliación de Feixolín" și „Nueva Julia" sunt contrare articolului 6 alineatul (2) din Directiva habitate, ca urmare a zgomotelor și a vibrațiilor pe care le produc, care pot afecta în măsură semnificativă conservarea cocoșului de munte.

146 În al treilea rând, Comisia susține că exploatațiile miniere de suprafață determină izolarea unor subpopulații de cocoși de munte, întrucât exploatațiile blochează coridoarele lor de legătură cu alte populații. Aceasta se referă la raportul din decembrie 2004 privind efectul activităților miniere asupra cocoșului de munte cantabric, elaborat pentru Ministerul Mediului de coordonatorii strategiei de conservare a cocoșului de munte cantabric în Spania.

147 În această privință, trebuie să se constate că acest raport de expertiză, stabilit de experți recunoscuți în domeniul cocoșului de munte cantabric de la Ministerul Național al Mediului, precum și de Ministerul Mediului al Comunității autonome Castilia y León, concluzionează că există un risc ca exploatațiile în activitate, între care minele „Feixolín" și „Fonfría", împreună cu proiectele a căror activitate urmează să înceapă în curând, precum mina „Ampliación de Feixolín", formează o barieră continuă în direcția est-vest pentru cocoșul de munte, ceea ce poate conduce la izolarea unor nuclee de populații din această specie și, în cele din urmă, la dispariția nucleelor prezente la sud de această barieră.

148 Dat fiind că Regatul Spaniei nu a prezentat probe care să contrazică concluziile acestui raport, a cărui valoare științifică nu a fost contestată, trebuie să se considere că exploatațiile „Feixolín", „Fonfría" și „Ampliación de Feixolín" pot produce un „efect de barieră" care poate contribui la fragmentarea habitatului cocoșului de munte și la izolarea anumitor subpopulații din această specie.

149 Totuși, se pune întrebarea dacă neîndeplinirile astfel constatate ale obligațiilor prevăzute la articolul 6 alineatul (2) din Directiva habitate pot fi reproșate Regatului Spaniei în măsura în care vizează mina de suprafață „Ampliación de Feixolín".

150 Astfel, contrar celorlalte mine vizate prin prezentul motiv, mina de suprafață „Ampliación de Feixolín" nu fusese autorizată la momentul când aveau loc activitățile de exploatație criticate de Comisie. În plus, autoritățile au sancționat exploatantul pentru că mina funcționa fără autorizație prealabilă și au solicitat încetarea activității acesteia.

151 Totuși, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 105 din concluzii, cu toate că autoritățile aveau cunoștință de funcționarea efectivă a acestei mine cel puțin din anul 2005, reiese din dosar că acestea nu au interzis lucrările decât în luna noiembrie 2009, în urma unei inspecții efectuate în cursul lunii septembrie a aceluiași an.

152 Astfel, prin tolerarea cel puțin patru ani a unei situații care a cauzat perturbări semnificative în APS „Alto Sil", Regatul Spaniei a omis să ia măsurile necesare în timp util în vederea încetării lor. În consecință, neîndeplinirile obligațiilor prevăzute la articolul 6 alineatul (2) din Directiva habitate pot fi reproșate Regatului Spaniei în măsura în care vizează mina de suprafață „Ampliación de Feixolín".

153 În cele din urmă, se pune problema dacă neîndeplinirile obligațiilor prevăzute la articolul 6 alineatul (2) din Directiva habitate pot fi justificate în temeiul importanței mineritului pentru economia locală, invocată de Regatul Spaniei.

154 Astfel, un asemenea motiv poate fi invocat de un stat membru în cadrul procedurii prevăzute la articolul 6 alineatul (4) din Directiva habitate. În cazul în care condițiile prevăzute în această dispoziție sunt îndeplinite, aplicarea sa poate conduce la autorizarea unor activități care, astfel cum s-a amintit deja la punctul 122 din prezenta hotărâre, nu mai pot fi evaluate în raport cu alineatul (2) al aceluiași articol.

155 Cu toate acestea, astfel cum reiese din jurisprudența menționată la punctul 125 din prezenta hotărâre, procedurile de evaluare prealabilă prevăzute de Directiva habitate nu se aplică în cazul unor proiecte precum „Feixolín” și „Fonfría”, dat fiind că acestea au fost autorizate anterior datei de la care regimul de protecție prevăzut de Directiva habitate a devenit aplicabil în cazul sitului „Alto Sil”, ca urmare a clasificării acestuia drept APS.

156 În ceea ce privește aceste proiecte, nu se poate exclude ca un stat membru, prin analogie cu procedura derogatorie prevăzută la articolul 6 alineatul (4) din Directiva habitate, să invoce, într-o procedură de drept național de evaluare a efectelor asupra mediului ale unui plan sau ale unui proiect care poate afecta în măsură semnificativă interesele de conservare a unui sit, un motiv de interes public și, dacă sunt îndeplinite, în esență, condițiile prevăzute de această dispoziție, să poată autoriza o activitate care, prin urmare, nu ar mai fi interzisă de alineatul (2) al acestui articol.

157 Totuși, astfel cum s-a amintit deja la punctul 109 din prezenta hotărâre, în vederea verificării dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 6 alineatul (4) din Directiva habitate, trebuie ca efectele planului sau ale proiectului să fi fost analizate în prealabil în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din această directivă.

158 Or, reiese din dosar că, în cadrul evaluării efectelor asupra mediului ale proiectelor „Feixolín” și „Fonfría”, efectuată în cadrul procedurii de autorizare de drept național, perturbările semnificative pe care aceste proiecte le pot cauza cocoșului de munte și care au fost constatate la punctele 131, 145 și 148 din prezenta hotărâre nu au putut fi analizate, dat fiind că Regatul Spaniei nu le-a identificat și chiar a contestat existența lor, inclusiv în procedura în fața Curții.

159 În aceste condiții, reiese că, în cadrul procedurii de autorizare de drept național, condițiile prevăzute la articolul 6 alineatul (4) din Directiva habitate nu au putut fi verificate.

160 În consecință, neîndeplinirile constatate ale obligațiilor prevăzute la articolul 6 alineatul (2) din Directiva habitate nu pot fi justificate în temeiul importanței mineritului pentru economia locală.

*Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea obligațiilor care rezultă, în temeiul Directivei habitate, din propunerea sitului „Alto Sil" drept SIC, în raport cu exploatațiile de suprafață „Fonfría", „Feixolín", „Salguero-Prégame-Valdesegadas" și „Nueva Julia"*

— Argumentele părților

161 Prin intermediul celui de al treilea motiv, Comisia reproșează Regatului Spaniei că, în ceea ce privește extracția cărbunelui din minele „Feixolín", „Salguero-Prégame-Valdesegadas", „Fonfría" și „Nueva Julia", începând din luna ianuarie 1998, nu a adoptat măsurile necesare în vederea protejării interesului ecologic național pe care îl prezenta situl propus „Alto Sil", în special în ceea ce privește ursul brun, și, în consecință, nu a respectat obligațiile care îi revin în temeiul Directivei habitate, astfel cum se precizează în Hotărârile citate anterior Dragaggi și alții și Bund Naturschutz in Bayern și alții.

162 Regatul Spaniei a răspuns că a respectat obligațiile amintite și arată în această privință că, potrivit datelor oficiale ale unui recensământ, populația de urși bruni, în special nucleul vestic din care face parte situl „Alto Sil", a cunoscut o creștere notabilă în decursul ultimilor zece ani.

— Aprecierea Curții

163 În temeiul Directivei habitate, statele membre sunt obligate ca, în ceea ce privește siturile care adăpostesc tipuri de habitate naturale și/sau de specii prioritare și pe care le-au identificat pentru a le înscrie pe lista comunitară, să ia măsuri de protecție adecvate pentru a conserva caracteristicile siturilor respective. Prin urmare, statele membre nu ar putea autoriza intervenții care riscă să compromită în mod semnificativ caracteristicile ecologice ale acestora. Aceasta este situația în special atunci când o intervenție riscă să conducă la dispariția unor specii prioritare prezente în siturile respective (Hotărârea din 20 mai 2010, Comisia/Spania, C-308/08, Rep., p. I-4281, punctul 21 și jurisprudența citată).

164 În speță, nu se contestă că ursul brun este o specie prioritară prezentă în situl „Alto Sil", iar conservarea sa era un obiectiv vizat de Regatul Spaniei cu ocazia propunerii de clasificare a acestui sit drept SIC.

165 În consecință, se pune întrebarea dacă, astfel cum susține Comisia, activitățile de exploatare a minelor de suprafață „Fonfría", „Feixolín", „Salguero-Prégame-Valdesegadas" și „Nueva Julia", în măsura în care s-au desfășurat în perioada de protecție provizorie dintre luna ianuarie 1998, când s-a propus clasificarea sitului drept SIC, și luna decembrie 2004, când situl a fost clasificat efectiv drept SIC, pot fi considerate intervenții care riscau să compromită grav caracteristicile ecologice ale sitului, iar în ceea ce privește mai ales specia prioritară ursul brun, riscau să conducă la dispariția sa din sit.

166 În această privință, reiese din dosar și în special din documentele la care se referă avocatul general la punctul 130 din concluzii că exploatațiile miniere situate la nord de râul Sil, în special „Fonfría" și „Feixolín", au determinat perturbări ale speciei ursul

brun, în special întrucât au creat sau au agravat „efectul de barieră”, riscând să împiedice sau să facă mult mai dificil accesul la trecătoarea Leitariegos, în condițiile în care aceasta este o zonă de trecere nord-sud de mare importanță pentru populația occidentală de urși bruni cantabrici din care face parte nucleul de urși bruni prezenți în situl „Alto Sil”.

167 Cu toate acestea, având în vedere elementele de probă prezentate de Comisie, nu se poate considera că acest „efect de barieră” a compromis grav caracteristicile ecologice ale sitului în ceea ce privește în special stadiul de conservare a ursului brun.

168 Astfel, după cum a susținut Regatul Spaniei fără a fi contrazis de Comisie, între anii 1998 și 2004, evoluția statistică a populației occidentale de urși bruni cantabrici, din care face parte nucleul urșilor prezenți în situl „Alto Sil”, a avut o tendință clar pozitivă.

169 Astfel cum se confirmă în înscrisurile din dosar, deși între anii 1982 și 1985, această populație a regresat cu 4 %-5 % pe an, ulterior a cunoscut o creștere anuală fără întrerupere de 7,5 %, ajungând de la un total estimat de 50-65 de exemplare la începutul anilor ’90 la un total de 100-130 de exemplare în cursul anului 2008. În prezent, populația este considerată amenințată cu dispariția, însă viabilă. În schimb, potrivit studiilor, populația estică de urși bruni cantabrici rămâne restrânsă, în special din cauza izolării de populația vestică. Ea nu a putut reveni la un nivel considerat viabil, numărul de indivizi din această populație crescând de la un total estimat de 20-25 de exemplare la un total de 30 în decursul aceleiași perioade.

170 Din aceste considerații reiese că, ținând seama de studiile științifice prezentate Curții în cadrul prezentei proceduri referitoare la populația vestică de urși bruni cantabrici din care face parte populația de urși bruni prezenți în situl „Alto Sil", nu există indicii suficiente care să demonstreze că activitățile de exploatare a minelor de suprafață „Fonfría", „Feixolín", „Salguero-Prégame-Valdesegadas" și „Nueva Julia", în măsura în care s-au desfășurat între luna ianuarie 1998, când s-a propus clasificarea sitului drept SIC, și luna decembrie 2004, când situl a fost clasificat efectiv drept SIC, riscau să compromită grav caracteristicile ecologice ale sitului, iar în ceea ce privește mai ales specia prioritară ursul brun, riscau să conducă la dispariția sa din sit.

171 În consecință, este necesar ca al treilea motiv să fie respins.

*Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe nerespectarea articolului 6 alineatele (2)-(4) din Directiva habitate, începând de la înscrierea sitului „Alto Sil" drept SIC în cursul lunii decembrie 2004*

Cu privire la primul aspect al celui de al patrulea motiv

172 Comisia susține că Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit obligațiile care decurg din articolul 6 alineatele (3) și (4) din Directiva habitate, în măsura în care a autorizat proiectele de exploatație minieră de suprafață „Feixolín", „Salguero-Prégame-Valdesegadas", „Fonfría" și „Nueva Julia", fără a evalua în prealabil efectele posibile ale acestor proiecte și, în orice caz, fără să respecte condițiile în care aceste proiecte ar putea fi realizate în pofida efectelor lor negative.

173 În această privință, trebuie să se constate că exploatările miniere vizate de acest motiv au fost autorizate în totalitate anterior lunii decembrie a anului 2004, prin urmare, anterior clasificării sitului „Alto Sil” drept SIC.

174 Or, astfel cum reiese din jurisprudența amintită la punctul 125 din prezenta hotărâre, unele proiecte care au fost autorizate înainte ca regimul de protecție prevăzut de Directiva habitate să devină aplicabil în cazul unui sit nu sunt supuse normelor privitoare la procedura de evaluare prealabilă a efectelor proiectului asupra sitului vizat, stabilite prin Directiva habitate.

175 În consecință, articolul 6 alineatele (3) și (4) din Directiva habitate nu era aplicabilă proiectelor de exploatare minieră de suprafață „Feixolín”, „Salguero-Prégame-Valdesegadas”, „Fonfría” și „Nueva Julia”, astfel încât Comisia nu poate reproșa Regatului Spaniei o încălcare a acestor dispoziții.

176 În consecință, primul aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea aspect al celui de al patrulea motiv

— Argumentele părților

177 Comisia reproșează de asemenea Regatului Spaniei că nu a luat măsurile prevăzute la articolul 6 alineatul (2) din Directiva habitate cu privire la exploatațiile miniere de suprafață „Feixolín”, „Salguero-Prégame-Valdesegadas”, „Fonfría”, „Nueva Julia”

și „Ampliación de Feixolín”, în raport cu funcționarea lor ulterior clasificării sitului „Alto Sil” drept SIC, în cursul lunii decembrie 2004.

178 Comisia susține că aceste exploatații au distrus habitate protejate în cadrul SIC menționat, între care cel de tip 9230 – Păduri de stejar galiciano-portugheze cu *Quercus robur* și *Quercus pyrenaica*, a cărui importanță este deosebită pentru ursul brun, întrucât este frecvent folosit de această specie drept zonă de trecere.

179 Comisia arată de asemenea că exploatațiile respective produc un „efect de barieră”, care a contribuit la închiderea trecătorii Leitariegos, zonă de trecere de importanță sporită pentru populația vestică de urși bruni cantabrici din care face parte nucleul de urși bruni prezenți în situl „Alto Sil”, ceea ce ar avea drept rezultate fragmentarea habitatului acestei populații și izolarea unor nuclee din aceasta.

180 „Efectul de barieră” pe care l-ar crea aceste exploatații ar face și mai dificile și schimburile dintre populațiile vestice și cele estice de urși bruni cantabrici, ceea ce ar conduce la menținerea fragmentării speciei și nu ar permite creșterea populației estice a speciei până la un număr suficient pentru a-i asigura viabilitatea.

181 Regatul Spaniei a răspuns că exploatațiile miniere sunt situate în zone neîmpădurite, compuse în majoritate din zone de stepă, unde urșii nu își aduc puii pentru a-i crește, iar aceasta nu din cauza existenței exploatațiilor respective, ci mai degrabă din cauza lipsei unui habitat favorabil creșterii lor, ceea ce nu ar avea nicio legătură cu perturbările potențiale pe care exploatațiile le-ar putea produce creșterii puilor de urs.

182 În plus, Comunitatea autonomă Castilia y León ar fi adoptat numeroase măsuri de ameliorare a habitatului ursului brun, printre care refacerea habitatului acestuia în zona trecătorii Leitariegos.

183 Regatul Spaniei consideră că, deși zona de nord a sitului „Alto Sil" este importantă pentru ursul brun, este vorba totuși despre o zonă situată mult mai la nord față de exploatațiile miniere, la altitudini de peste 1 800 de metri, o enclavă între provinciile Asturias și León, unde urșii se hrănesc primăvara și toamna. Aceștia nu s-ar deplasa în partea de sud a acestui sit, unde sunt situate minele, întrucât habitatul din această parte este complet diferit.

184 În cele din urmă, în ceea ce privește susținerile Comisiei referitoare la pierderile din tipul de habitat 9230 – Păduri de stejar galiciano-portugheze cu *Quercus robur* și *Quercus pyrenaica*, acestea reprezintă o suprafață de 17,92 hectare pentru exploatația „Fonfría" și de 19,90 hectare pentru exploatația „Ampliación de Feixolín". Or, dat fiind că suprafața totală a acestui habitat în situl „Alto Sil" s-ar ridica, potrivit ultimelor studii, la 4 000 de hectare și chiar la 8 000 de hectare, iar nu la 2 600 de hectare, astfel cum s-a indicat inițial cu ocazia propunerii de clasificare a sitului drept SIC, aceste pierderi ar fi neglijabile, în termeni relativi.

— Aprecierea Curții

185 Trebuie să se examineze, în primul rând, susținerea Comisiei potrivit căreia, cu încălcarea articolului 6 alineatul (2) din Directiva habitate, habitatele protejate în cadrul SIC „Alto Sil" au fost distruse ulterior clasificării sitului „Alto Sil" drept SIC în cursul lunii decembrie 2004.

186 În această privință, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 144 și 145 din concluzii, reiese din dosar, în special din tabelul exploatațiilor active preluat din studiul din 2005, că, deși exploatațiile miniere „Fonfría" și „Ampliación de Feixolín" au adus o astfel de atingere sitului, totuși, în ceea ce privește cea din urmă mină, atingerea adusă a avut loc ulterior lunii decembrie 2004, pe o suprafață de cel puțin 19 hectare.

187 Comisia susține, în al doilea rând, că, în zonele adiacente minelor vizate, zgomotele și vibrațiile produse de activitățile miniere au provocat perturbări semnificative pentru ursul brun, specie prioritară protejată în temeiul clasificării drept SIC.

188 În această privință, reiese din raportul de mediu din 7 noiembrie 2008 privind proiectul de exploatație de cărbune la suprafață din Munții Orallo (Villablino, León) „Feixolín", promovat de întreprinderea Minero Siderúrgica de Ponferrada, prezentat în anexă la cererea introductivă a Comisiei, că pierderea habitatelor ursului brun cantabric determinată de exploatația „Feixolín" a fost semnificativă în zona denumită „trecătoarea Leitariegos", că urșii se îndepărtează cu 3,5-5 kilometri de zonele de impact ale zgomotelor și ale vibrațiilor generate de exploatațiile miniere și că această exploatație va împiedica sau va face mai dificil accesul urșilor bruni la trecătoarea respectivă, deși aceasta este o zonă de trecere nord-sud de importanță critică pentru populația vestică din această specie.

189 Acest fapt este confirmat și în studiul din 2005, în care se arată, în cadrul unei analize a efectelor minelor din nord, între care „Feixolín" și „Fonfría", că trecătoarea Leitariegos, cu o lățime de 10 kilometri, este o cale de trecere de importanță semnificativă pentru populația vestică din specia menționată, permițând în special comunicarea dintre două nuclee de reproducere foarte importante.

190 Acest studiu afirmă că riscul de deteriorare și de închidere a acestei trecători constituie una dintre principalele amenințări la adresa reintroducerii ursului brun cantabric, întrucât poate conduce la fragmentarea populației vestice în două subpopulații și chiar, în final, la divizarea speciei în trei populații.

191 În consecință, zgomotele și vibrațiile generate de minele de suprafață „Feixolín", „Fonfría" și „Ampliación de Feixolín", precum și închiderea trecătorii Leitariegos ca urmare a acestor exploatații constituie perturbări ale SIC „Alto Sil" semnificative în raport cu conservarea ursului brun.

192 Dat fiind că minele de suprafață „Feixolín" și „Fonfría" au fost autorizate înainte ca regimul de protecție prevăzut de Directiva habitate să devină aplicabil în cazul sitului „Alto Sil" ca urmare a clasificării sale ca SIC în luna decembrie 2004, se pune întrebarea dacă, la fel cum s-a arătat la punctul 156 din prezenta hotărâre în ceea ce privește atingerile suferite de cocoșul de munte ca urmare a exploatațiilor autorizate anterior clasificării sitului drept APS în cursul anului 2000, este posibilă justificarea acestor perturbări printr-o aplicare prin analogie a articolului 6 alineatul (4) din Directiva habitate în cadrul procedurii naționale din care ar rezulta că nu se poate imputa statului membru vizat o încălcare a alineatului (2) al acestui articol.

193 Regatul Spaniei, întemeindu-se în această privință pe analiza cuprinsă în studiul din 2005, invocă în acest scop motive cruciale de interes public major în vederea menținerii exploatațiilor miniere, respectiv securitatea aprovizionării, menținerea locurilor de muncă și caracterul definitiv al autorizațiilor, precum și propuneri de măsuri prin care se urmărește ameliorarea habitatului ursului brun, în special a măsurilor de repopulare cu specii de floră a trecătorii Leitariegos.

194 Cu toate acestea, reiese de la articolul 6 alineatul (4) al doilea paragraf că, în cazul în care situl respectiv adăpostește un tip de habitat natural prioritar și/sau o specie prioritară, singurele considerente care pot fi invocate sunt cele legate de sănătatea umană sau de siguranța publică, de anumite consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu sau, ca urmare a avizului Comisiei, de alte motive cruciale de interes public major.

195 În consecință, dat fiind că prezentul motiv vizează ursul brun în calitate de specie prioritară protejată în cadrul SIC „Alto Sil" din anul 2004, iar Regatul Spaniei nu a invocat considerații de natura celor vizate la articolul (6) alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva habitate, perturbările constatate la punctul 191 din prezenta hotărâre nu pot fi justificate în temeiul unei proceduri naționale derogatorii precum cea prevăzută în dispoziția menționată.

196 În consecință, al doilea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie admis în ceea ce privește minele din nord vizate de acest aspect, respectiv „Feixolín", „Fonfría" și „Ampliación de Feixolín".

197 Având în vedere toate considerațiile care precedă, este necesar să se constate că:

— prin autorizarea exploatațiilor miniere de suprafață „Nueva Julia" și „Ladrones" fără a condiționa acordarea autorizațiilor aferente de realizarea unei evaluări care să permită identificarea, descrierea și evaluarea în mod adecvat a efectelor directe, indirecte și cumulative ale proiectelor de exploatare minieră de suprafață existente, cu excepția efectelor asupra ursului brun, în ceea ce privește mina „Ladrones",

Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 2 și 3, precum și al articolului 5 alineatele (1) și (3) din Directiva 85/337 modificată;

— începând din anul 2000, data desemnării ariei „Alto Sil" drept APS în temeiul Directivei păsări,

— prin autorizarea exploatațiilor miniere de suprafață „Nueva Julia" și „Ladrones" fără a condiționa acordarea autorizațiilor aferente de realizarea unei evaluări adecvate a efectelor potențiale ale proiectelor menționate și, în orice caz, fără a îndeplini condițiile care permit realizarea unui proiect, în pofida riscului pe care proiectele citate anterior le prezintă pentru cocoșul de munte, care constituie una dintre bogățiile naturale care au motivat clasarea sitului „Alto Sil" drept APS, și anume lipsa unor soluții alternative, existența unor motive cruciale de interes public major și comunicarea către Comisie a măsurilor compensatorii necesare pentru a garanta coerența globală a sistemului Natura 2000 și

— prin neadoptarea măsurilor necesare pentru a evita deteriorarea habitatelor, inclusiv a celor ale speciilor, precum și perturbările semnificative pentru cocoșul de munte, a cărui prezență în situl „Alto Sil" a determinat desemnarea APS menționate, cauzate de exploatațiile miniere „Feixolín", „Salguero-Prégame-Valdesegadas", „Fonfría", „Ampliación de Feixolín" și „Nueva Julia",

Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit, în ceea ce privește APS „Alto Sil", obligațiile care îi revin în temeiul articolului 6 alineatele (2)-(4) din Directiva habitate coroborat cu articolul 7 din aceeași directivă și

— începând cu luna decembrie 2004, prin neadoptarea măsurilor necesare pentru a evita deteriorarea habitatelor, inclusiv a celor ale speciilor, precum și perturbările cauzate speciilor de exploatațiile „Feixolín", „Fonfría" și „Ampliación de Feixolín",

Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit, în ceea ce privește SIC „Alto Sil", obligațiile care îi revin în temeiul articolului 6 alineatul (2) din Directiva habitate.

**Cu privire la cheltuielile de judecată**

198 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Potrivit articolului 69 alineatul (3) din același regulament, Curtea poate să repartizeze cheltuielile de judecată sau poate decide ca fiecare parte să suporte propriile cheltuieli de judecată, în special în cazul în care părțile cad în pretenții cu privire la unul sau la mai multe capete de cerere.

199 În speță, trebuie avut în vedere că anumite motive ale Comisiei nu au fost primite.

200 În consecință, se impune obligarea Regatului Spaniei la suportarea, în afara propriilor cheltuieli de judecată, a două treimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisie. Comisia suportă o treime din propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară și hotărăște:

1) **Prin autorizarea exploatațiilor miniere de suprafață „Nueva Julia" și „Ladrones" fără a condiționa acordarea autorizațiilor aferente de realizarea unei**

**evaluări care să permită identificarea, descrierea și evaluarea în mod adecvat a efectelor directe, indirecte și cumulative ale proiectelor de exploatare minieră de suprafață existente, cu excepția efectelor asupra ursului brun (*Ursus arctos*), în ceea ce privește mina „Ladrones", Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolelor 2 și 3, precum și al articolului 5 alineatele (1) și (3) din Directiva 85/337/CEE a Consiliului din 27 iunie 1985 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului, astfel cum a fost modificată prin Directiva 97/11/CE a Consiliului din 3 martie 1997.**

**2) Începând din anul 2000, data desemnării ariei „Alto Sil" drept arie de protecție specială, în temeiul Directivei 79/409/CEE a Consiliului din 2 aprilie 1979 privind conservarea păsărilor sălbatice, astfel cum a fost modificată prin Directiva 97/49/CE a Comisiei din 29 iulie 1997,**

**— prin autorizarea exploatațiilor miniere de suprafață „Nueva Julia" și „Ladrones" fără a condiționa acordarea autorizațiilor aferente de realizarea unei evaluări adecvate a efectelor potențiale ale proiectelor menționate și, în orice caz, fără a îndeplini condițiile care permit realizarea unui proiect, în pofida riscului pe care proiectele citate anterior le prezintă pentru cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*), care constituie una dintre bogățiile naturale care au motivat clasarea sitului „Alto Sil" drept arie de protecție specială, și anume lipsa unor soluții alternative, existența unor motive cruciale de interes public major și comunicarea către Comisia Europeană a măsurilor compensatorii necesare pentru a garanta coerența globală a sistemului Natura 2000 și**

**— prin neadoptarea măsurilor necesare pentru a evita deteriorarea habitatelor, inclusiv a celor ale speciilor, precum și perturbările semnificative pentru cocoșul de munte, a cărui prezență în situl „Alto Sil" a de-**

**terminat desemnarea ariei de protecție specială menționate, cauzate de exploatațiile miniere „Feixolín”, „Salguero-Prégame-Valdesegadas”, „Fonfría”, „Ampliación de Feixolín” și „Nueva Julia,**

**Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit, în ceea ce privește aria de protecție specială „Alto Sil”, obligațiile care îi revin în temeiul articolului 6 alineatele (2)-(4) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și de floră sălbatică coroborat cu articolul 7 din aceeași directivă.**

3) **Începând cu luna decembrie 2004, prin neadoptarea măsurilor necesare pentru a evita deteriorarea habitatelor, inclusiv a celor ale speciilor, precum și perturbările cauzate speciilor de exploatațiile „Feixolín”, „Fonfría” și „Ampliación de Feixolín”, Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit, în ceea ce privește situl de importanță comunitară „Alto Sil”, obligațiile care îi revin în temeiul articolului 6 alineatul (2) din Directiva 92/43.**

4) **Respinge acțiunea cu privire la restul motivelor.**

5) **Obligă Regatul Spaniei la suportarea, în afara propriilor cheltuieli de judecată, a două treimi din cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană. Comisia Europeană suportă o treime din propriile cheltuieli de judecată.**

Semnături